

תבערה בכרם בית ישראל

מכתב גלוי לעם ה', מאת מרן רבינו ישראל מאיר הכהן בעל ה'חפץ חיים' זצ"ל
(הוצתק מספר 'בית יהודי' עמ' ש"א. וע"ש עוד מכתבים מגדולי וצדיקי הדורות)

בעזרת השי"ת, ר"ח תמוז תרפ"ד, ראדין

אל כבוד הרבנים והאדמו"רים די בכל אתר ואתר, אולי יש בידם לתקן דבר מה, ויהיה שכרם רב מה'.

הנה יש לי צער גדול מפני עצם הענין, וגם מתמיהת רבים, אף שכולם מאמינים, שכל מה שמתהווה למטה, בין לטוב בין למוטב, הכל הוא מאת הקב"ה, מכל מקום כל אחד עומד ומשתומם ופלא הוא בעיניו, מפני מה השתנו העיתים כ"כ לרעה? הרי מלבד זה שכל ישראל בכל מקום פזוריהם בין העמים כולם נעשו משועבדים, והיוקר הולך וגדל מיום ליום, והמסים והארנוניות ג"כ מתגדלים מאד, על כולם עוד הגזירות שנסבבו על התורה ומצוותיה נורא מאד, שהתינוקות של בית רבן בטלים במאות עיירות, גם מצב הפרנסה בכל מקום הוא רע מאד, כלל הדבר, עם ישראל הולכים ומתאוננים כל אחד ואחד על רוע מצבו.

והנה בשנים שלפנינו אף שהיו ג"כ מצויות צרות וגזירות, מ"מ מי שהיה בכלל תמימי לב, היה יכול להתנחם בנפשו ולומר: הגם שבענינים החיצוניים [הגשמיים] אינם מתנהלים כרצונו, אבל בעניני הנפש הוא בוטח שאינו מרחק מהקדוש ברוך הוא, ובודאי יעמוד הקב"ה לבסוף לימינו, וכמו שנאמר: "כי יעמוד לימין אביון להושיע משופטי נפשו". אבל כהיום בעונותינו הרבים, מר לנו מאד מכל צד, כי כשהוא מביט בעצמו בעניני העולם הזה אין לך יום שאין קללתו מרובה מחברו, וכשהוא מתבונן לאחריתו בעניני תורה ומצוות – גם כן אין לו שום הצלחה. והגם שכל אחד מישראל מבקש מהקדוש ברוך הוא שישמע לבקשותיו ויטיב לו כרצונו, אין שומע לו. הלא דבר הוא!

ואמרתי שעיקר סיבת הדבר שאנו מרחקים בעצמינו את הקב"ה מאיתנו. הוא ציווה לנו "והתקדשתם והייתם קדושים" ואמרו חז"ל, 'כל המקדש עצמו מלמטה – מקדשין אותו מלמעלה, מעט – מקדשין אותו הרבה, בעולם הזה – מקדשין אותו לעולם הבא'. וכתוב אחר אומר: "כי ה' אֱלֹקֵינוּ מִתְהַלֵּךְ בְּקֶרֶב מִחֲנֵהוּ, לְהַצִּילָנוּ וְלָתֵת אֵיבֹתָנוּ לְפָנֵינוּ, (והמאמר 'להצילך' כולל הרבה ענינים, להצילך מן החרב ומן הרעב ומן השבי ומן הביזה), וְלֹא יֵרָאֶה בְּךָ עֲרוֹת דָּבָר וְשָׁב מֵאֲחֵרֶיךָ".

הרי ביאר לנו הכתוב מפורש, שכאשר נהיה קדושים הוא מתהלך בינינו להצילנו מכל רע. אבל אם יראה בנו ערות-דבר הוא שב מאחרינו, וממילא יחולו עלינו כל הסיבות ח"ו.

והנה אמרו חז"ל 'טפח באשה במקום שהדרך להיות מכוסה – הוא בכלל ערוה'. וכהיום נפרץ הדבר מאד מאד, והיצה"ר מפתה לנשים לילך פרועי-ראש בלי שום כיסוי, וגם לילך בזרועות מגולות, וחלוקותיהן עשויות בלא בתי זרועות, ועוד חלק גדול מלבושיהן כנגד הלב וכהאי גוונא הכל

מגולה, כדי שבכל מקום שיביט שם האיש יהיה נגד הערוה. וממילא כל הברכות שמברך האיש בביתו או כשהוא מתפלל בביתו נגד אשתו או בתו הגדולה – הם כנגד ערוה. וידוע שבכל ברכה יש בה שם הקודש, וא"כ כשם שהמברך כהוגן ממשיך על עצמו ברכה, כמו שכתוב: 'בְּכָל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אֶזְכִּיר אֶת שְׁמִי אָבוּא אֵלַיָּךְ וּבִרְכָתֶיךָ', כן הדבר להיפך ח"ו, אם מברך נגד הערוה ממשיך ח"ו עניות על עצמו, כדאיתא בנדרים (דף ח'): 'בכל מקום שהזכרת השם [שלא כהוגן] מצויה – שם עניות מצויה (כדאיתא בר"ן והרא"ש).

והנה ידוע שסוף האדם, אף אם יחיה אלף שנים הוא מוכרח להשיב נשמתו אל האלוקים ולתת דין ו חשבון על מעשיו ועל דיבוריו, ואזי ימצאו אלפי אלפים ברכות ושמות הקדושים שלא היה עליהם קדושה ולא עלו למעלה כלל. ועל הכל יתבעו ממנו בשעת הדין. וגדולה מזה מצינו בחז"ל על הפסוק: 'ומגיד לאדם מה שחוו', אפילו שיחה קלה מגידין לו לאדם בשעת הדין.

כלל הדבר, ה'מאדע' [ה'מודה'] הגרועה הזו מביאה לאדם לידי הרהורים רעים, ולפעמים גם כו' ח"ו, (ומסכן בזה בניו הקטנים, כמש"כ הג' יעב"ץ בסידורו), וכמעט ע"י המודה הגרועה הזו מבטלים בידים מאמרו של הקב"ה שאמר: 'וְהָיָה מִחֲנִיף קְדוֹשׁ – וְלֹא יִרְאֶה בְּךָ עֲרוֹת–דָּבָר'.

והנה ידוע לכל, כשפורצת תבערה בכרם המלך והלהבה גדולה מאד, הכרוז יוצא מגדולי המלך לאנשי-העיר: 'התחזקו, התחזקו כולכם לכבות האש באיזו עצה שתוכלו, כי כרם המלך בוער באש, ואם תתעצלו בדבר – תדעו כי בנפשכם הוא ח"ו, ומורדים תקראו, כי אינכם חוששים לכבודו, ואם תתחזקו כראוי ותכבו את האש יקבל כל אחד את שכרו ורוב כבוד לפי ערך התחזקותו.

כן הדבר בענייננו, כי הנה ידוע שכל ישראל נקראים כרם ה' כמו שנאמר: 'פִּי כָרֶם ה' צְבָקוֹת בֵּית יִשְׂרָאֵל' (ישעיה ה' ז'), ובעוונותינו הרבים תבערה גדולה נפלה בכרמו בכמה מקומות ע"י ה'מודה" הגרועה הזו, כי מתגבר כח הטומאה מאד ע"י זה, כמאמרם ז"ל עה"פ 'ונשמרת מכל דבר רע, אזהרה שלא יהרהר אדם ביום ויבוא לידי טומאה בלילה, וממילא נפסקה ההשפעה והברכה מכל אחד ואחד בעסקיו, ונסבבו ע"י זה כל הצרות הרעות! כמו שכתוב בספרים הקדושים. והכתוב צווח ואומר: 'וְהָיָה מִחֲנִיף קְדוֹשׁ, וְלֹא יִרְאֶה בְּךָ עֲרוֹת דָּבָר', הרי שתלה הכתוב קדושתינו בזה הענין, ומה שהיה צריך היצר-הרע מלפנים לעמול כמה שנים, התחכם היום ועושה זאת בזמן קצר, וכו'.

על כן החוב מוטל על כל איש ואיש לכבות את האש הנוראה הזו, ולתקן בביתו שיהיה הכל עשוי כדין, ולא יתנהגו בפריצות ח"ו, ויזכה עבור זה שיצאו ממנו בנים ישרים וקדושי עליון.

וביותר מוטל החוב על הרבנים ועל כל החרדים לדבר ה' שבכל עיר ועיר, לדרוש ברבים מגודל הענין הזה הנוגע לקיומנו ולהצלחתינו בגוף ובנפש בזה ובבא, ויתקיים בזה מאמר הכתוב: 'וְהָיָה מִחֲנִיף קְדוֹשׁ'.

דברי הכותב לכבוד ה' ותורתו, ומיצר בצרות עמו ישראל,

המצפה לגאולה בב"א

ישראל מאיר ב"ר ארי' זאב הכהן

בעה"מ ספר 'חפץ חיים' ומשנה ברורה